

OŻENIĆ SIĘ (93) *vb pf*

się (77), się (16).

-e- (91), -ę- (2).

o oraz e jasne.

inf ożenić się (42). ◇ *fut 1 sg* ożenię się (1). ◇ *2 sg* ożenisz się (3). ◇ *3 sg* ożeni się (2). ◇ *praet 1 sg m* ożeniłem się, -m się ożenił (2). ◇ *2 sg m* -ś się ożenił (1). ◇ *3 sg m* ożenił się (20), ożeni(e)ł się *Calep* (2). ◇ *plusq 3 sg m* był się ożenił (6). ◇ *imp 2 sg* oż(e)ń się (2). ◇ *con 2 sg m* byś się ożenił (1). ◇ *3 sg m* by się ożenił (3). ◇ *con praet 3 sg m* by się był ożenił (2). ◇ *part praet act* ożeniwszy się (6).

Sł stp s.v. ożenić, *Cn s.v.* żenię się, *Linde XVII – XVIII w.*

1. *Pojąc kobietę za żonę; accipere uxorem PolAnt, Vulg; ducere uxorem PolAnt, Calag, Vulg, Cn; contrahere matrimonium Mącz; coniungere sibi foeminam matrimonio Cn (92)* : On ípytał/ gdzie íwádzbá ma być/ A kto ísie to ma ożenić? Ezop rzekł/ Xántus gotuie/ A iutro żonę poymuie. *BierEz C4v, S; IeŃtlíże też íie ożeniłz, wieczna pracza tobie zawłże naŃtanie, narzekanie, fukanie, poŃagu na oczy wymiatanie, niewiara żony z żenłkimi przyiaciołmi gniewanie, y inłze rzeczy mnozenie íinow á ich nie pewnołć. BielŻyw 50, 108 [2 r.]; RejKup Rv; ZnoŃnyeyłśa rzecz yełt káplánowi/ nyeczyłtego grzechu álbo y cudzołłstwá íye dopułćić/ niź íye ożenić. KromRozm I Cv, Cv [2 r.], C2; yáko zás íámíłz rozumyemy być rzecz ízkodliwą rychłó á młodo íie ożenić. GliczKsiąż P2v; DAwna y ítára przypowyełć wtey myerze yełt tákyemu káždemu/ kthory íie yedno chce ożenić/ áby íobyie rowną poyął/ á nyerowney áby nigdy żony nye nábywał. GliczKsiąż P4v, O6, O8 [2 r.], O8v, P2v, P3 [3 r.] (13); KrowObr 234v; RejWiz 44v marg, 56v marg, 60, Cc8, Dd2; OrzList e; RejFig Aa4v [2 r.], Aa8, Dd2v, Dd4, Dd8v [2 r.], Eev, Ee3v; RejZwierc 45v; Thegoź íie roku ożenił/ poiął kmieczę dziewkę rzeczóną Hrubá BielKron 321, 204v marg, 213v, 347v marg; abhorruí semper a nuptiis ab re uxoria, Nigdy m nie dbał o żonę/ Nie miałem íie woley ożenić. Mącz 158c; Est mihi adhuc liber lectus, Mam yełzce íwiebodne łółzko/ to yełt/ nie ożeniłem íie. Mącz 190d, 178a [2 r.], 353b, 439c, 461b; Nie żáłuię tego żem íye ożenił/ przeto/ íż mi dał Pan Bóg Zónę/ Rodem/ Vrodą/ Połágiem/ y cnotą Zácną OrzQuin Y3v; RejZwierc 31, 274v; WujJud 210v [3 r.]; WujJudConf 210; BiałKaz I4v; A było v nas íiedm bráćiey/ y pierwłzy ożeniwłzy íię vmárł/ á nie máiac naŃienia zołtáwíł żonę íwą brátu íwemu. BudNT Matth 22/25, 1.Cor 7/28; CzechRozm 151; Weib nemen. Ożenić się. Ducere uxorem. Calag 560a; SkarŻyw 178; Bigamus – Ten ktori drugi raz íie ożenił. Calep 131a, 323a; KochAp 11; Nie żonáty ítára íię o rzeczách Páńłkich/ íákoby íię podobał Bogu. A ktori íię ożenił/ ítára íię o rzeczách íwieckich/ íákoby íię podobał żenie WujNT 1.Cor 7/33, przedm 14 [2 r.], Matth 22/25, 1.Cor 7/28, s. 594 marg, Ddddddv; SarnStat 600; PaxLiz B4.*

ożenić się kím (2): *GliczKsiąż Q2; [Stanisław]* thámże íie był pierwłzą żoną ożenił z narodu Buczáckiego. *RejZwierc 273v.*

ożenić się z kím (1): *Ífcye tho yełt dar boży wielki s cnotliwą íie ożenić/ s cnoty małżonkę íobyie poyąć. GliczKsiąż P7.*

W przeciwstawieniach: »ożenić się ... na káplánstwo íwiećić, káplánem ostać« (2): że nyemal lepyey íie drugyemu ożenić/ niź íie ná káplánłthwo íwyęćić. *GliczKsiąż O4v; lepyey ínadź ożenić íie niź káplánem ołtác. GliczKsiąż O7v.*

W charakterystycznych połączeniach: ożenić się młodo (2), napręcej, nowo, rychło (2).

*Zwroty: »(barzo) dobrze się ożenić« (2): GliczKsiąż P5v; kiloby miała ze dwie wsi á w trzeciej połowicy/ by też była y gárbátha/ y žádna y głupia/ tedy iednák będą powiedác iż fie bárzo dobrze ożenił. *RejZwierc* 31.*

*»z miłości się ożenić« (2): Ow też zálie co fie z miłości ożeni/ to też żadnym obyczáiem długo w dobrym łtanie trwác nie może/ bo będą pręthkie wymowki/ á nie wziąłem nie po tobie. *RejZwierc* 31, 31v.*

*»oczyma się ożenić« (1): gdy iey powiedziano o iednym dworzáninie [...] iż fie tákże z miłości á nierozmyślnie ożenił/ [...] powiedála: Iż fie ten tylko oczymá ożenił/ ále by fie był inszych łmysłów rádził/ podobnoby mu były tego nie dopuściły. *RejZwierc* 31v.*

*»ożenić się nad wolą [czyj]« [szyk zmienny] (3): Ita ne tandem uxorem duxit Antipho iniusiu meo, A także fie to śmiał Antipho ożenić nád wolą moię/ álbo y wierę fie ożenił. *Mącz* 439c, 461b; Ezau/ ktory fie iufz był nád wolą rodzicow ożenił/ y w tym fie im był vprzykrzył *SkarŻyw* 346.*

*W przen (3) : Słońce niegdy toż działáło/ Iż się też ożenić chćiało: Ziemiá tę rzecz zrozumiała/ Tego dopuścić niechćiała. *BierEz* M2v, S; Ożeń fie iedno Wilczku/ wnet ty łkoki zmyliłz/ Wierz mi że iáko y ia/ też łeb w ziemię łchylilz. *RejFig* Dd8v.*

2. Połączyć się, skojarzyć się [z czym] (1) : Vczynkowa łprawiedliwość ma fie z tą ożenić ktora z wiáry ielt. *SkarKaz* 310b marg.

Synonim: 2. złączyć się.

Formacje współrdzenne cf ŻENIĆ.

Cf OŻENIENIE